

Auteursrechten blijven ons boeien

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Unsplash

We blijven – zeker in deze coronatijd waarin het streamen van kerkdiensten een hoge vlucht heeft genomen – vragen krijgen over auteursrechten en licenties.

Het komt nogal eens voor, dat iemand meldt: we hebben de informatie op jullie website en op die van de Protestantse Kerk bekeken, maar dat is nog een hele puzzel. Met een ondertoon, althans zo hoor ik die: kunnen jullie ons nou niet gewoon hapklaar van een antwoord voorzien? Welnu, laat ik dan iedereen die hier wel eens mee bezig is, maar meteen uit de droom helpen: zo'n antwoord is er niet. Dat ligt niet aan de websites van de VKB en de PKN, maar aan de materie zelf. Laten we beginnen bij het principe: als u creatief werk van iemand openbaar maakt (tekst, beeld, muziek, uitvoering) dan dient u daar toestemming voor te hebben en ook eventueel een vergoeding voor te betalen.

Dan gaat het natuurlijk om de vraag: wat is een openbaarmaking? Welnu, dat is alles wat zichtbaar of hoorbaar gemaakt wordt in de publieke ruimte (dus ook in een openbare kerkdienst), dus toegankelijk is voor derden. Het gaat om alles wat niet privé is. Dus ja, ook de avonden van de vrouwenvereniging of de jeugdclub zijn geen privé-domein. Er is ergens wel een grijs gebied: huiskringen bijvoorbeeld, of als je thuis met wat jeugd van de kerk een film bekijkt. Maar als een jeugdkoor optreedt, zeker als het via internet wordt uitgezonden (dat is naast het live optreden dus een tweede openbaarmaking) dan kan het zo zijn, dat werk dat wordt uitgevoerd van iemand is (dichter of componist) die daar rechten op kan laten gelden. Het hangt er dus helemaal vanaf wat ze gaan zingen. Je kunt je voorstellen dat als dat liederen uit een oudere kerkbundel zijn, dit anders uitpakt, dan als ze een avondje *songs* van Bob Dylan gaan zingen, die zijn rechten net verkocht heeft aan een groot bedrijf die uiteraard voor elke uitvoering geld wil zien.

Maar ook bij een kerkbundel – neem het Liedboek 2013 – weet je het niet helemaal zeker. Het gewoon zingen door de gemeente in een live kerkdienst is wel rechtenvrij, inclusief projecteren in de kerk, tenminste als je een licentie bij Liedboek BV hebt. Maar daarbuiten ligt het weer open. En ja, als je de teksten die je in de kerkdienst projecteert, ook weer verspreidt via internet of hebt afgedrukt in een liturgie, zijn dat weer nieuwe openbaarmakingen. Je snapt de regels zijn zo streng om auteurs, musici, fotografen en kunstenaars vooral te beschermen tegen schaamteloze uitbuiting door grote commerciële partijen.

Ondertussen werken de wetten zonder onderscheid des persoons, en gelden ze dus ook voor kleine organisaties zoals plaatselijke verenigingen en kerken.

Wat moet je nou doen? Van belang is om te inventariseren wat er bij u wordt gebruikt. Uit welke bundels wordt er gezongen, welke filmpjes wil men eventueel in de digitale kerkdienst laten zien. En waar vallen die dan globaal onder qua auteursrechten? Wij raden meestal aan om de grotere partijen, die meerdere rechten behartigen, te benaderen. Denk aan CCLI, een internationale organisatie die voor veel christelijke musici werkt. Als je algemene filmpjes of muziek met populaire muziek zou willen gebruiken kun je ook Buma/Stemra benaderen. Je kunt daar natuurlijk niet eindeloos meer doorgaan, dus je ontkomt er niet aan om ergens op een website te vermelden dat je je best doet om steeds rechthebbende te achterhalen, en als iemand meent rechten te hebben, hij of zij zich kan melden.

In ieder geval moet je je wel bewust zijn, dat de betreffende die zich meldt meestal in haar of zijn recht staat. Dus opponeren (ook niet met een moreel beroep) heeft geen zin. Sommige kerken hebben nog een beroep op onwetendheid geprobeerd, maar als het een rechtszaak wordt, verlies je ook dat. Dus dan is het een kwestie van meebewegen en proberen tot een redelijke overeenstemming te komen.